

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a treia

Cauza STÎNGACIU și TUDOR împotriva ROMÂNIEI

(cererea nr. 21351/03)

Hotărâre

Strasbourg

3 august 2006

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile definite la articolul 44 § 2 al Convenției. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Stîngaciu și Tudor împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), reunită în camera formată din:

Domnii B.M. Zupančič, președinte,

C. Bîrsan,

V. Zagrebelsky,

Doamna A. Gyulumyan,
 Domnii E. Myjer,
 David Thor Björgvinsson,
 Doamna I. Zieleme, judecători
 și Dl. V. Berger, grefierul secției,

După ce a deliberat în camera de consiliu din 11 iulie 2006,
 Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 21351/03) îndreptată împotriva României ai cărei cetățeni, Domnii Ioan Stîngaciu și Marian Tudor (“reclamanții”), au sesizat Curtea la data de 16 iunie 2003 în temeiul art. 34 al Convenției de protecție a Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale (“Convenția”).

2. Reclamanții sunt reprezentați de D.ra Adnana-Minodora Călugăr, avocată în Alba Iulia. Guvernul român (“Guvernul”) este reprezentat de împuternicitul său, D.na B. Rămășcanu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La 6 septembrie 2005, Președintele secției a treia a decis să transmită cererea Guvernului. Prevalându-se de articolul 29 § 3, el a hotărât că vor fi examinate în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

4. Atât reclamanții cât și Guvernul au depus observații scrise asupra fondului cauzei (articolul 59 § 1 al regulamentului).

ÎN FAPT

I. ÎMPREJURĂRILE SPEȚEI

5. Reclamanții s-au născut în 1955 și respectiv în 1959 și domiciliază în Alba Iulia.

6. Din cauza restructurării armatei, începută încă din 1995, mai multe măsuri legislative au fost adoptate în scopul încurajării militarilor de carieră să ceară trecerea lor în rezervă și, în consecință să se retragă anticipat.

7. În afara pensiei de retragere, articolul 7 al Ordonanței Guvernului nr. 7 din 26 ianuarie 1998 (“ordonanța nr.7/1998”) le acorda o “plată compensatorie” scutită de impozit și calculată în funcție de solda lunară brută. Articolul 31 § 1 al legii nr. 138 din 20 iulie 1999 (“legea nr.138/1999”) le dădea de asemenea dreptul la o “alocație de sprijin” scutită de impozit și calculată tot în funcție de solda lunară brută. Modul de calcul al acestor alocații a fost modificat prin ordonanța de urgență a Guvernului nr. 136 din 14 septembrie 2000, stabilind drept bază de calcul cifra soldei lunare nete.

8. La cererea lor, reclamanții au fost trecuți în rezervă și scoși la pensie anticipat la 18 mai 2000 primul și la 11 martie 2000 al doilea. Au beneficiat de dreptul la pensie și de alocațiile mai sus menționate, și anume plata compensatorie în temeiul ordonanței nr.7/1998 și alocația de sprijin în temeiul articolului 31 § 1 al legii nr. 133/1999. Cu toate acestea, în momentul plății lor, Ministerul Apărării a scăzut impozitul din venit, calculat conform dispozițiilor ordonanței nr. 73 din 27 august 1999 privind impozitul pe venit (“ordonanța nr.73/1999”) privând astfel pe primul reclamant de 77.436.441 lei românești (ROL), adică 3880,40 euro (EUR) și pe al doilea reclamant de 75.679.920 ROL, adică 3792,38 euro.

9. Printr-o acțiune înaintată la Judecătoria Alba Iulia împotriva Ministerului Apărării, reclamanții au cerut restituirea acestor sume pe care le-au considerat reținute pe

nedrept, din moment ce ordonanța nr. 7/1998 și legea nr. 138/1999 scuteau de impozit aceste alocații. În opinia reclamantilor ordonanța nr.73/1999 scutea de impozit toate formele de ajutor acordate de stat. Ministerul a formulat întâmpinare, menționând că impunerea era conformă cu ordonanța nr. 73/1999.

10. Printr-o sentință din 26 martie 2001 Judecătoria a admis acțiunea și a dispus restituirea către reclamanti a sumelor reținute cu titlu de impozit. S-a considerat că la data retragerii lor, anterioară datei intrării în vigoare a ordonanței de urgență nr. 136/2000, reclamantii aveau dreptul la indemnizațiile scutite de impozit, calculate în funcție de solda lor lunară brută. De asemenea, s-a statuat că articolul 5 al ordonanței nr. 73/1999 prevedea, de asemenea, că indemnizațiile, în general, erau scutite de impozit.

11. Ministerul Apărării a formulat recurs, susținând că scutirea de impozit a plăților compensatorii, prevăzute de articolul 7 al ordonanței nr. 7/1998, fusese abrogată în mod expres de articolul 86 al ordonanței nr. 73/1999, același articol abrogând de asemenea, implicit, scutirea de impozit a alocațiilor de sprijin, prevăzută de articolul 31 § 1 al legii nr. 138/1999. De altfel, articolul 5 al ordonanței nr. 73/1999 nu era aplicabil în cazul în speță, deoarece privea numai indemnizațiile calculate în funcție de solda lunară netă.

12. Printr-o hotărâre definitivă din 3 iulie 2001 Tribunalul județean Alba a respins recursul și a menținut sentința primei instanțe.

13. Sentința din 26 martie 2001 devenind definitivă și fiind investită cu formulă executorie, reclamantii au încasat sumele care au făcut obiectul controversei.

14. La 2 iulie 2002 Procurorul General al României a înaintat la Curtea Supremă de Justiție un recurs în anulare împotriva sentinței din 26 martie 2001 și a hotărârii din 3 iulie 2001.

15. El a susținut că, interpretând legislația internă, cele două tribunale au comis grave erori de drept, dând astfel o soluție greșită litigiului. Cu ocazia trecerii în rezervă a reclamanților, articolele 7 al ordonanței nr. 7/1998 și 31 al legii nr.138/1999 au fost abrogate de articolele 86 ale ordonanței nr. 73/1999. Prin urmare drepturile bănești ale reclamanților trebuiau să fie calculate ținând cont de dispozițiile ordonanței nr. 73/1999.

16. Printr-o hotărâre din 5 martie 2003 Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare, a casat hotărârile criticate și a ordonat rambursarea către stat a sumelor plătite de Ministerul Apărării reclamanților în temeiul acestor hotărâri.

17. Curtea a considerat că alocația de sprijin nu făcea parte din categoriile de venituri scutite de impozit menționate în articolul 5 al ordonanței nr. 73/1999. Bazându-se pe faptul că legea nr. 138/1999 privea salariile și drepturile derivate ale militarilor, Curtea Supremă a concluzionat că alocația de sprijin prevăzută de articolul 31 al acestei legi avea, și ea, o natură salarială și că în consecință era supusă impunerii. De asemenea, ea a considerat că acest articol a fost abrogat implicit de articolul 86 al ordonanței nr. 73/1999.

18. În privința plății compensatorii, Curtea a stabilit că dispozițiile care o scuteau de impozit fuseseră abrogate în mod expres de articolul 86 al ordonanței nr. 73/1999 și că impunerea sa era prin urmare legală.

19. De altfel, Curtea Supremă a reținut că articolul 6 f) al ordonanței nr. 73/1999 nu scutea de impozit decât plățile compensatorii și de ajutor calculate în funcție de solda

lunară netă. Ori, în cazul în speță Curtea a notat că indemnizațiile de care beneficiaseră reclamanții fuseseră stabilite în funcție de solda lor lunară brută, ceea ce ar fi trebuit să implice impunerea lor conform dispozițiilor ordonanței nr.73/1999.

20. În decembrie 2005 Ministerul Apărării a cerut executarea silită a hotărârii Curții Supreme de Justiție din 5 martie 2003. În consecință, o poprire lunară a unei treimi din pensiile reclamanților s-a efectuat în favoarea ministerului.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

21. Legislația internă petinentă (și anume extrasele din Codul de Procedură Civilă, Ordonanțele Guvernului nr. 7 din 26 ianuarie 1999 asupra unor măsuri de protecție socială a militarilor, nr. 73 din 27 august 1999 asupra impozitului pe venit și nr. 136 din 14 septembrie 2000 asupra modalității de calcul a plăților compensatorii și ajutoarelor acordate militarilor, legea nr. 138 din 20 iulie 1999 asupra retribuției și altor drepturi ale militarilor și Hotărârea de Guvern nr. 1066 din 29 decembrie 1999 asupra aplicării ordonanței nr. 73/1999) este descrisă în sentința *Stere și alții împotriva României* (nr. 25632/02, 23 februarie 2006).

ÎN DREPT

I. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE

22. Reclamanții de plâng de o lipsă de independență și de imparțialitate din partea Curții Supreme de Justiție și invocă faptul că recursul în anulare al Procurorului General a fost admis din cauza presiunii exercitate de Ministerul de Finanțe și Ministerul Apărării. Ei invocă articolul 6 § 1 al Convenției, care prevede astfel:

“Orice persoană are dreptul la judecarea echitabilă a cauzei sale, în public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial (...)”.

23. Guvernul invocă inaplicabilitatea articolului 6 la procedura litigioasă din moment ce cauza avea un caracter fiscal (*Ferrazzini împotriva Italiei* [GC], nr. 44759/98, §§ 22-30, CEDO 2001-VII).

24. Reclamanții nu au avut observații asupra acestui punct.

25. Curtea amintește că contenciosul fiscal iese din domeniul de aplicare a drepturilor cu caracter civil, în ciuda efectelor patrimoniale pe care le are obligatoriu în privința situației contribuabililor (a se vedea *Ferrazzini*, citat anterior, §§ 29-31). De asemenea, Curtea a hotărât deja în cauza *Stere și alții împotriva României*, (nr. 25632, §§ 29-31, 23 februarie 2006) care privește fapte similare prezentei cauze, că termenii acestui tip de litigii țin în principal de dreptul public și în special de contenciosul fiscal. Curtea nu vede vreun motiv de îndepărtare de jurisprudența citată anterior, în măsura în care situația de fapt este în cazul în speță vizibil aceeași.

26. Reiese că această parte a cererii este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției în sensul articolului 35 § 3 și trebuie să fie respinsă cu aplicarea articolului 35 § 4.

II. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1

22. Reclamanții se plâng de o atingere adusă dreptului lor la respectarea bunurilor din cauza obligației de restituire a sumelor percepute în temeiul unei hotărâri definitive. Ei invocă articolul 1 al Protocolului nr.1 al Convenției care prevede astfel:

“Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât din cauza de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului pe care îl dețin statele de a emite legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosirea bunurilor în conformitate cu interesul general sau pentru a asigura plata impozitelor sau alte contribuții sau amenzi.”

A. Asupra admisibilității

28. Curtea constată că această plângere nu este nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea relevă, de asemenea, că nu există nici un alt motiv de inadmisibilitate.

B. Asupra fondului

29. Guvernul recunoaște că desființarea de către Curtea Supremă de Justiție a hotărârii definitive din 3 iulie 2001 a Tribunalului județean Alba constituie un amestec în dreptul la respectarea bunurilor reclamanților. El consideră totuși că acest amestec reprezintă o reglementare de uz al bunurilor pentru a asigura plata impozitelor, ceea ce ține deci de al doilea alineat al articolului 1 al Protocolului nr.1 și că este compatibil cu aceste dispoziții din moment ce este legală și proporțională cu scopul legitim vizat.

30. Fiind vorba despre respectarea principiului legalității, Guvernul menționează că amestecul se bazează pe dispozițiile Ordonanței de Guvern nr.73/1999, așa cum au fost interpretate de Curtea Supremă de Justiție în exercitarea puterii sale de apreciere și de aplicare a dreptului intern.

31. În privința “echilibrului just” de păstrat între cerințele interesului general și protecția drepturilor fundamentale ale reclamanților, Guvernul invocă faptul că obligația de a plăti retroactiv un impozit pe baza unei hotărâri judecătorești echivalează cu aplicarea retroactivă a unei legi fiscale, care nu este interzisă ca atare de Articolul 1 al

Protocolului nr.1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Di Belmonte (nr.2) împotriva Italiei* (decizie), nr. 72665/01, 3 iunie 2004 și *M.A. și alții împotriva Finlandei* (decizie), nr. 27793/95, 10 iunie 2003).

32. Guvernul consideră, de asemenea, că obligația de a plăti un impozit asupra acestor alocații nu constituie, în cazul în speță, o sarcină excesivă impusă reclamantilor, în măsura în care aceste alocații constituie un ajutor *ex gratia* al statului pentru a convinge militarii să se retragă anticipat și pentru a-i ajuta să reia viața civilă.

33. Reclamantii afirmă că interpretarea dată de Curtea Supremă de Justiție dispozițiilor Ordonanței nr. 73/1999 era greșită. În concluzie, ei consideră că impozitarea alocațiilor lor nu avea o bază legală.

34. Curtea remarcă mai întâi că nu se contestă că în temeiul hotărârii definitive din 3 iulie 2001 reclamantii aveau o creanță asupra statului suficient de bine stabilită pentru a fi exigibilă. De altfel, Ministerul Apărării le-a plătit aceste sume de care au putut beneficia liniștiți până la hotărârea din 5 martie 2003 a Curții Supreme de Justiție. Prin urmare, această ultimă hotărâre a constituit un amestec în exercitarea dreptului reclamantilor la respectarea bunurilor lor.

35. Curtea consideră că acest amestec se constituie într-o reglementare a uzului bunurilor care ține de al doilea alineat al Articolului 1 al Protocolului nr. 1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Stere și alții citat anterior*, §§ 37-39). Cu toate acestea, această regulă trebuie interpretată în lumina principiului general al respectării proprietății, enunțat în primul paragraf al primului alineat al articolului citat anterior (*Gasus Dosier și Fördertechnik GmbH împotriva Olandei*, hotărârea din 23 februarie 1995, seria A nr. 306 B, pag. 46-47, § 55).

36. Curtea amintește că articolul 1 citat anterior cere, înainte de toate, și mai ales ca un amestec al autorității publice în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor, să fie legal. Ori, în cauza *Stere și alții* citat anterior Curtea a concluzionat că amestecul în dreptul de proprietate al reclamanților cauzat de obligația de a restitui impozitul asupra indemnizațiilor era prevăzut de lege, și anume Ordonanța nr. 73/1999. În prezenta cauză faptele fiind similare, nimic nu justifică îndepărtarea Curții de la această concluzie.

37. Curtea trebuie, de asemenea, să stabilească dacă “un echilibru just” a fost menținut între cerințele interesului general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale individului. Pentru a stabili dacă această cerință este îndeplinită, este recunoscut că un stat contractant, în special atunci când elaborează și pune în practică o politică în materie fiscală, beneficiază de o marjă amplă de apreciere (*Gasus Dosier*, citat anterior, § 60).

38. Acestea fiind spuse, Curtea observă că în prezenta cauză reclamanții au fost condamnați la restituirea sumelor încasate legal în temeiul unei hotărâri definitive cu putere de lucru judecat. Curtea relevă de asemenea că în cazul în speță nu este vorba despre aplicarea retroactivă a unei legi fiscale, ci de anularea unei hotărâri definitive cu putere de lucru judecat, stabilind în favoarea reclamanților creanțe asupra statului.

39. În această privință trebuie amintit că supremația dreptului, unul din principiile fundamentale ale unei societăți democratice, este inerent ansamblului de articole ale Convenției (*Broniowski împotriva Poloniei* [GC], nr. 31443/96, § 147, CEDO 2004-V). Ea presupune respectarea principiului siguranței raporturilor juridice și, în special, al hotărârilor judecătorești definitive, fără de care încrederea publicului în sistemul judiciar

și, în consecință, în statul de drept ar fi repusă în discuție (*Riabykh împotriva Rusiei*, nr. 52854/99, § 52, CEDO 2003-IX).

40. Ținând cont de faptul că intervenția Procurorului General, după încheierea unei proceduri la care nu era parte, a condus la anularea integrală a acestor creanțe, Curtea consideră, în ciuda puterii ample de care beneficiază statul în materie fiscală, că o atingere atât de radicală adusă drepturilor interesaților a rupt, în defavoarea lor, echilibrul just de păstrat între protecția proprietății și cerințele interesului general (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Stere și alții*, citat anterior, § 49).

41. Prin urmare s-a încălcat Articolul 1 al Protocolului nr.1.

III. ASUPRA APLICĂRII ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

42. În temeiul articolului 41 al Convenției,

“Dacă Curtea declară că a existat încălcarea Convenției sau Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite să se șteargă decât parțial consecințele acestei încălcări, Curtea acordă părții vătămate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Dauna

43. Reclamanții cer restituirea sumelor plătite deja statului pentru executarea hotărârii Curții Supreme de Justiție din 5 martie 2003. Ei cer de asemenea ca statul să renunțe la executarea silită a hotărârii citată anterior. Ei cer 20.000 euro cu titlu de prejudiciu moral.

44. Guvernul consideră că reclamanții nu au restituit integral sumele aflate în litigiu, dar este de acord că, dacă s-a constatat o încălcare a Articolului 1 al Protocolului

nr. 1, cea mai bună reparație este restituirea sumelor plătite deja de reclamânți. În privința prejudiciului moral, Guvernul consideră excesivă suma solicitată.

45. Curtea amintește că o hotărâre de constatare a unei încălcări implică pentru statul pârât obligația juridică pe baza Convenției de a pune capăt încălcării și de a elimina consecințele sale. Dacă dreptul intern nu permite să se șteargă decât parțial consecințele acestei încălcări, Articolul 41 al Convenției conferă Curții puterea de a acorda o reparație părții vătămate prin actul sau omisiunea în privința căroră a fost constatată încălcarea Convenției.

46. Curtea consideră că în circumstanțele speței rambursarea de către stat a sumelor restituite deja în urma procedurii de executare silită a hotărârii Curții Supreme de Justiție din 5 martie 2003, ar pune reclamânții pe cât posibil într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar afla dacă cerințele Articolului 1 al Protocolului nr.1 nu ar fi fost respectate.

47. În plus, Curtea consideră că reclamânții au suferit o daună morală incontestabilă din cauza obligării lor la restituirea sumelor aflate în litigiu. Ținând cont de circumstanțele cauzei și hotărând în echitate, așa cum o cere Articolul 41, Curtea acordă cu acest titlu 1.000 euro fiecăruia din reclamânți.

B. Cheltuieli și taxe

48. Reclamânții cer 800 euro cu titlu de cheltuieli și taxe, fără a depune documente justificative.

49. Guvernul nu se opune la rambursarea acestor cheltuieli, cu condiția că fie dovedite și să aibă vreo legătură cu cauza.

50. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale decât în măsura în care li s-a stabilit caracterul real, necesitatea și caracterul rezonabil al ratei lor. În cazul în speță, ținând cont de faptul că reclamanții nu au oferit nici-un document justificativ, Curtea respinge cererea referitoare la cheltuielile și taxele legate de procedură.

C. Dobânzi moratorii

51. Curtea consideră adecvat să calculeze rata dobânzilor moratorii pe baza ratei dobânzii facilității de împrumut marginal al Băncii centrale europene majorată cu un procent de trei puncte.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă în privința plângerii referitoare la Articolul 1 al Protocolului nr. 1 și inadmisibilă pentru restul;
2. Decide că s-a încălcat Articolul 1 al Protocolului nr. 1;
3. Decide
 - a) că statul pârât trebuie să restituie reclamanților, în termen de trei luni de la data la care hotărârea va deveni definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, sumele încasate în urma executării sislite a hotărârii Curții Supreme de Justiție din 5 martie 2003 și să plătească fiecareia din ei 1.000 euro (o mie de euro) cu titlu de daune morale, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, de transformat în lei la cursul de schimb aplicabil la data reglementării;
 - b) că începând de la expirarea respectivului termen și până la plată, aceste sume se vor mări cu o dobândă simplă la o rată egală cu cea de împrumut marginal a Băncii centrale europene aplicabil în această perioadă, mărit cu un procent de trei puncte;

4. Respinge cererea de reparație echitabilă pentru restul.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la data de 3 august 2006 cu aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului.

Vincent Berger

Boštjan M. Zupančič

Grefier

Președinte